

LEIKSKÓLINN AÐALÞING

□

Stefna leikskólans Aðalþings um mál og lestur

Bakgrunnur

Stefna um málþroska, lestur og lesskilning barna í Aðalþingi byggir á hugmyndafræði skólans, aðalnámskrá leikskóla og tekur mið af Stefnu Kópavogsbæjar um mál og lestur (2016).

Í Aðalnámskrá leikskóla (mennta- og menningarmálaráðuneytið, 2011) er læsi einn af grunnþáttum leikskólastarfs, í námskránni er einnig kveðið á um að æskilegt sé að flétta leik barna inn í námssvið leikskólans á markvissan hátt. Leikur á því að vera þungamiðja og meginnámsleið leikskólastarfsins. Leikur er þannig mikilvæg námsaðferð og getur kallað á fjölbreytta notkun tungumálsins og samskipti. Lundberg og Herrlin (2005, s. 63) hafa í fjölda rannsókna sýnt fram á mikilvægi leiks með tungumál til að þroska hljóðkerfisvitund barna sem er lykilþáttur í velgengni þeirra í að læra að lesa. Slök hljóðkerfis- og málvitund er talin aðalorsök lestrarvanda hjá 88% barna.

Leikskólinn Aðalþing starfar í anda hugmyndafræði Malaguzzi /Reggio Emilia, stefnan sem hér um ræðir grundvallast á þeirri hugmyndafræði. Kennslufræði Malaguzzi byggist á virkri þátttöku (e. active participation) barna, hann taldi mikilvægt að gera sér grein fyrir því að börn þurfi að finna tilgang í því sem þau taka sér fyrir hendur. Þegar barn finnur sjálft tilgang með framkvæmdinni eflist ánægja þess við að vinna verkið (Hoyuelos, 2013; Smidt, 2013). Eitt af leiðarstefjum leikskólans Aðalþings er að hvetja og hjálpa barninu að finna hvað vekur áhuga hjá því, hvað því finnst skemmtilegt. Aðalþing byggir á skapandi skólastarfi þar sem námsumhverfi leikskólans tekur mið af því að börnin séu virk og læri í gegnum leikinn í víxlverkan umhverfis og sjálfs. (Skólanámskrá Aðalþings 2020-2021). Í Aðalþingi er unnið með grunnþætti náms í anda fyrrgreinds leikskólastarfs, þar á meðal læsi.

Chomsky (2013) hefur sýnt fram á að við það að samþætta (e. merge) sjálfstæðar einingar verði til öflugri eining, en einingarnar sem samþætta eru hverfa þó ekki – hver um sig er enn til staðar. Í Aðalþingi hefur verið þróuð sérstök nálgun í vinnu með læsi, í þeirri nálgun hafa einingar eins og leikur, læsi og tungumál verið samþætta, það er að fundinn er snertiflötur á leik, læsi og máli (e. play-literacy nexus) og þannig unnið með læsi samkvæmt hugmyndum Roskos og Christie (2011) með mjög góðum árangri. Það má meðal annars greina með niðurstöðum á skimunarprófi Hljóm-2 sem lagt var fyrir öll 5 ára börn í Aðalþingi í nóvember 2016, sem sýna að 94% barnanna hafi öðlast meðal- eða góða færni samkvæmt prófinu. Hljóm-2 er greiningartæki, aldursbundin skimun sem er lögð fyrir til að meta hljóðkerfis- og málmeðvitund barna í elsta árgangi leikskólans í því skyni að greina þau börn sem eru í áhættu fyrir lestrarerfiðleika síðar meir. Þessi nálgun á vinnu með læsi barna hefur ekki aðeins verið árangursrík, heldur fellur hún vel að leikskólafræðum og ekki síst leikskólafræðum í anda Malaguzzi. Ánægjulegt væri að miðla þessu þróunarstarfi til annars skólafólks með því að vinna kennsluvef um það.

(Roskos og Christie, 2011)

Snertiflötur leiks – læsis – máls.

Í Aðalþingi er áhersla lögð á að:

- Hvetja börnin.
- Mikilvægara sé að kenna börnum að spyrja spurninga en að fræða þau með svörum.
- Hjálpa barninu að finna hvað vekur áhuga hjá því, hvað því finnst skemmtilegt, þetta á að vera á forsendum barnsins ekki neinna annarra.
- Kenna barninu að takast á við hið óþekkt.
- Kenna barninu að taka ábyrgð á sjálfu sér.
- Kenna barninu að mikilvægasta umbunin er oft sú sem er í einu og öllu - í verkinu sjálfu.
- Kenna barninu að setja sig í spor annarra.

Framkvæmdaráætlun Aðalþings um mál og lestur 2021 – 2022

- Komið verði á mótis við sérhvert barn eftir aðstæðum þess; t.d. annað móðurmál en íslenska og barn sem dvalið hefur langdvölum erlendis.
- Vikulegir fundir þar sem starfsfólk ígrundar og ræðir skólastarfið, þar á meðal læsi í Aðalþingi.
- Að skapa fjölbreytt og hvetjandi námsumhverfi (starfshættir og umhverfi) fyrir börnin sem vekur áhuga þeirra á lestri og bætir árangur í málþroska, lestri og lesskilningi.
  - Bækur, tækni, blöð, litir/skriffæri, myndmál, texti...
  - Daglegur samræðulestur vandaðra bóka með börnunum.
  - Sögur sagðar af munnri fram.
  - Setja orð á hluti og athafnir.
  - Vinna markvisst með tungumálið:
    - Leika með orð, taka tvö orð og búa til eitt.
    - Rím; rímleikir, myndalottó-rím, fara yfir orð sem ríma.
    - Samstöfur; klappa atkvæði í orðum.
    - Samsett orð; búa til eitt orð úr tveimur eins og vatn og brúsi = vatnsbrúsi.
    - Hljóðgreining; finna hljóðin í orðunum ekki bara hvað stafirnir heita.
    - Margræð orð; sama orð notað en tákna mismunandi hluti t.d. rófa (grænmeti) og rófa (á dýrum).
    - Finna orð í umhverfinu sem þýða fleira en eitt. Ræða um orðin.
    - Orðhlutaeyðing; taka samsett orð í sundur eins og vatnsbrúsi verður að vatn og brúsi.
    - Taka orð í sundur, hvaða orð verður eftir ef annað er fjarlægt?
    - Hljóðtenging; segja bara hljóðin í orðunum t.d. Hvað er ég að segja núna: M-ú-s, hafa um eina sekúndu á milli hljóðanna.
    - Vinna með hljóðin.
  - Læsishvetjandi – úti sem inni
  - Myndlist, flokkun, mynsturgerð, lesa, skrifa, teikna, mála, eiga samræður, deila reynslu...
  - Námsumhverfi
    - Inni sem úti; læsisskapandi umhverfi þarf að veita börnum tækifæri til að kynna sér læsi á skapandi og leikandi hátt – ekki afmarkað við ákveðnar „stundir“.
  - Starfsfólk tali fjölbreytt mál, tali skýrt við börnin – ekki til barnanna.
  - Starfsfólk hvatt til að sækja sér endurmenntun.

– Faglegar bækur og tímarit séu til staðar í Aðalþingi.

- Dagálar, þar sem daglegar athafnir og leikir barna eru skráðir jafnóðum.

Samstarf við foreldra um mál og lestur

Mikil áhersla er lögð á gott samstarf við foreldra og forráðamenn barnanna í Aðalþingi, enda teljum við að þessi samvinna sé ein af undirstöðunum að góðu leikskólastarfi. Persónuleg tengsl og samskipti milli foreldra og forráðamanna og starfsmanna leikskólans eru afar mikilvæg í þessu tilliti, en í samræmi við nútímakröfur nýtir leikskólinn sér líka nútímatækni eins og kostur er til að gera foreldrum og forráðamönnum kleift að fylgjast með því sem börnin eru að gera í leikskólanum. Foreldrar fá einnig fræðslu frá fyrsta degi leikskólagöngu barnsins.

Foreldrasamtöl - dagálar

Markmið foreldrasamtala er tvöfalt; annars vegar að foreldrar veiti upplýsingar til leikskóla og hins vegar að leikskóli veiti upplýsingar til foreldra. Í Aðalþingi er valin sú leið að útbúa skýrslu á hverju þingi þar sem daglegar athafnir og leikir barna eru skráðir jafnóðum. Skýrslan gegnir jafnframt hlutverki viðveruskrár. Þegar barnið fer heim úr leikskólanum kvitta foreldrar í skrána og fá í leiðinni upplýsingar um hvernig dagurinn hefur verið. Er litið á dagálana sem ígildi daglegra foreldrasamtala. Tvisvar á ári er foreldrum boðin samtöl, stutt samtal að hausti og ítarlegt samtal að vori. Allir foreldrar geta hvenær sem er óskað eftir sérstökum samtölum ef þeir telja sig þurfa þess, en foreldrar eru líka hvattir til að nota aðrar samskiptaleiðir, svo sem tölvupóst og aðra netmiðla.

Helgarpóstur

Vikulega sendi hvert þing foreldrum rafrænt fréttabréf um það sem helst hefur verið á döfinni, fréttabréfið er nefnt Helgarpósturinn.

Heimasíða og facebooksíða

Hlutverk heimasíðu er að vera gagnvirkur miðill. Að vera gluggi inn í leikskólastarfið en samtímis leið foreldra til að koma upplýsingum og viðhorfum á framfæri. Á heimasíðu er komið á framfæri upplýsingum um það sem er á döfinni í leikskólastarfinu hverju sinni og kannanir gerðar. Til nokkurra ára hefur Aðalþing sér síðu á vefsvæði Facebook sem ætluð er fjölskyldum barnanna og öðrum vinum Aðalþings. Halda kennsluvef Aðalþings um læsi vakandi.

Samvinna við grunnskóla

- Gott samstarf er á milli Aðalþings, Vatnsendaskóla og Hörðuvallaskóla, samkvæmt fyrirfram gefnu skipulagi.

Mat og eftirlit

- Framkvæma árlega:
  - Hjóm-2 að hausti fyrir elstu börn leikskólans.
  - EFI-2 fyrir börn á fjórða ári.
- Málproskaskimunin Orðaskil þegar þess þarf.

Heimildir

- Chomsky, N. (2012). Problems of projection. *Lingua*, (130), 33—49.
- Hoyuelos, A. (2013). *The ethics in Loris Malaguzzi's philosophy and pedagogical work*. Reykjavík: Ísalda.
- Kópavogsbær. (2016). *Stefna Kópavogsbæjar um mál og lestur í leik- og grunnskólum*. Kópavogur: Höfundur.
- Lundberg, I. og Herrlin, K. (2005). *God läsutveckling*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Mennta- og menningarmálaráðuneyti. (2011). *Aðalnámskrá leikskóla 2011*. Reykjavík: Höfundur.
- Roskos, K. A. og Christie, J. F. (2011). The play-literacy nexus and the importance of evidence-based techniques in the classroom. *The American Journal of Play*, (4), 204-224. Sótt frá: <http://www.journalofplay.org/sites/www.journalofplay.org/files/pdf-articles/4-2-article-roskos-the-play-literacy-nexus-and-evidence-based-techniques.pdf>
- Skólanámskrá Aðalþings 2020-2021.
- Smidt, S. (2013). *Introducing Malaguzzi. Exploring the life and work of Reggio Emilia's founding father*. London: Routledge.